

Зайцева Ірина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет
ORCID ID0000-0001-6556-0779
i.zaytseva@knute.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ВЕДЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУСІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ

У статті досліджено особливості організації навчання майбутніх філологів ведення англійської мови з використанням проблемних ситуацій. Визначено характеристики дискусії. Описано етапи навчання ведення дискусії та їх особливості. Надано методичні рекомендації щодо особливостей організації навчання майбутніх філологів ведення англійської мови з використанням проблемних ситуацій. Наведено приклади вправ, названо вимоги до відбору статей і відео сюжетів, а також переваги їх використання. Визначено труднощі навчання дискусії, які виникають у майбутніх філологів у процесі підготовки та під час ведення дискусії.

Зроблено висновки, що навчання ведення дискусії з використанням проблемних ситуацій на заняттях з англійської мови у вищій школі сприяють розвитку комунікативно-дискусійних умінь: починати дискусію; слухати думку співрозмовників, не критикуючи їхні помилки; переконувати співрозмовників, аргументувати свою думку; погоджуватися / не погоджуватися з точкою зору інших учасників дискусії; надавати поради; знаходити шляхи вирішення ПС, знайти компроміс тощо. Правильна організація ведення дискусії сприяє розвитку вмінь відстоювати свою думку, впевнено триматися перед аудиторією; аналізувати; контролювати емоції; знаходити нестандартні рішення проблем. До того ж, використання проблемних ситуацій у процесі навчання дискусії підвищує мотивацію студентів до навчання, створює невимушену, доброзичливу атмосферу, що допомагає подолати комунікативно-мовні бар'єри й розкрити потенціал студентів.

Ключові слова: дискусія, майбутні філологи, співрозмовники, проблемна ситуація, етапи навчання, заклади вищої освіти.

Зайцева Ирина Владимировна

кандидат педагогических наук,
доцент кафедры иностранной филологии и перевода,
Киевский национальный торгово-экономический университет
ORCID ID0000-0001-6556-0779
i.zaytseva@knute.edu.ua

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ ВЕДЕНИЮ ДИСКУССИИ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПРОБЛЕМНЫХ СИТУАЦИЙ

В статье исследуются особенности организации обучения будущих филологов ведению англоязычной дискуссии с использованием проблемных ситуаций. Определены характеристики дискуссии. Описаны этапы обучения ведению дискуссии и их особенности. Даны методические рекомендации об особенностях организации обучения будущих филологов ведению англоязычной дискуссии с использованием проблемных ситуаций.

Приведены примеры упражнений, названы требования к отбору статей и видеосюжетов, а также преимущества их использования. Определены трудности обучения дискуссии, которые возникают у будущих филологов в процессе подготовки и во время ведения дискуссии.

Сделаны выводы, что обучение ведению дискуссии с использованием проблемных ситуаций на занятиях по английскому языку в высшей школе способствуют развитию коммуникативно-дискуссионных умений: начинать дискуссию; слушать собеседников, не критикуя их ошибки; убеждать собеседников; аргументировать свое мнение; соглашаться / не соглашаться с точкой зрения остальных участников дискуссии; поддерживать дискуссию, давать рекомендации и реагировать на советы других; находить пути решения проблемной ситуации, прийти к компромиссу. Правильная организация ведения дискуссии способствует развитию умений отстаивать свое мнение, уверенно держаться перед аудиторией; анализировать; контролировать эмоции; находить нестандартные решения проблем. К тому же, использование проблемных ситуаций в процессе обучения дискуссии повышает мотивацию студентов к обучению, создает непринужденную, доброжелательную обстановку, помогает преодолеть коммуникативно-речевые барьеры и раскрыть потенциал студентов.

Ключевые слова: дискусия, будущие филологи, собеседники, проблемная ситуация, этапы обучения, заведения высшего образования.

Zaytseva, Iryna

PhD in Pedagogy,
Assistant Professor for the Department of
Foreign Philology and Translation,
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv
ORCID ID0000-0001-6556-0779
i.zaytseva@knute.edu.ua

PECULARITIES OF TEACHING PROSPECTIVE PHILOLOGISTS DISCUSSION IN ENGLISH BASED ON PROBLEMATIC SITUATIONS

The article deals with the peculiarities of teaching prospective philologists discussion in English based on problematic situations. The characteristics of the discussion have been determined. The stages of teaching discussion and its features have been described. The methodical recommendations on the organization peculiarities of teaching prospective philologists the English-language discussion based on problem situations have been presented. The difficulties in teaching discussion that prospective philologists face, have been developed.

It has been concluded that teaching discussion based on problematic situations in the English classes at higher educational establishments contributes to the development of communication

and discussion skills: to start discussion; listen to the opinion of interlocutor without criticising their mistakes; persuade interlocutors; give reasons for opinion; agree / disagree with the point of view of other participants of the discussion; give advice; find ways to solve the problematic situation; find a compromise, etc. In addition, the use of problematic situations in the process of teaching discussion increases motivation of students to learn, creates a positive and comfortable environment, which contributes to overcoming the communicative-linguistic barriers and achieving students' potential.

Proper organisation of the discussion promotes the development of skills to defend opinion; to perform before a large audience; analyse; control emotions; find non-standard solutions to solve problems.

Key words: *discussion, prospective philologists, co-speakers, problem situation, higher educational institutions.*

Постановка проблеми. Модернізація та інтенсивний розвиток вищої освіти, жорстка конкуренція на ринку праці зумовлюють необхідність у підготовці професійних фахівців – майбутніх філологів, які здатні до ефективного спілкування без мовного бар'єру на високому рівні, самостійного вирішення практичних питань з іноземними колегами. Успішність підготовки майбутніх філологів до ведення англомовної дискусії залежить від змісту навчання, який має бути спрямований на оволодіння мовою як засобом спілкування в реальних життєвих ситуаціях (Загальноєвропейські Рекомендації, 2003, с. 12). Однак аналіз літератури свідчить, що питання організації навчання майбутніх філологів ведення дискусії залишається недостатньо вивченим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання навчання майбутніх філологів ведення дискусії англійською мовою посідає одне з провідних місць у сучасній методиці навчання іноземних мов. Значний внесок у розробку проблеми навчання ведення дискусії англійською мовою зробили методисти, які вивчали різні питання, зокрема, навчання дискусії на основі автентичних поетичних творів (Н. П. Андронік), навчання старшокласників обговорення проблем (А. Й. Гордєєва), навчання засобами драматизації (О. П. Дацків), проблемно-орієнтованого навчання (Н. Є. Дмитренко), навчання майбутніх менеджерів (А. В. Медведчук), навчання дискусії на матеріалі художніх текстів (Н. М. Топтигіна) тощо. Проте обґрунтування особливостей навчання майбутніх філологів ведення англомовної дискусії з використанням проблемних ситуацій не отримало належного дослідження.

Метою статті є визначити особливості навчання майбутніх філологів ведення англомовної дискусії.

Виклад основного матеріалу дослідження. У межах нашого дослідження ми розглядаємо дискусію як комунікативну взаємодію, у процесі якої відбувається обмін думками на основі певної проблемної ситуації. Слідом за вченими А. Й. Гордєєвою, Н. М. Топтигіною способом організації навчання

ведення дискусії ми обрали проблемні ситуації (ПС), оскільки вони мотивують роботу студентів під час освітнього процесу. Ведення дискусії передбачає наявність у студентів комунікативно-дискусійних умінь (КДУ), під якими ми розуміємо здатність управляти мовленнєвою діяльністю під час дискусії у процесі вирішення ПС. Структура організації та проведення дискусії складається з чотирьох стадій: організація дискусії, переддискусія, дискусія, аналіз дискусії.

Враховання психолінгвістичних характеристик дискусії (вмотивованість, зверненість, ситуативність, наявність ПС, емоційна забарвленість, спонтанність, тематичність, двосторонній характер мовлення), вікових особливостей студентів першого року навчання, результати проведеного анкетного опитування студентів-першокурсників мовних факультетів закладів вищої освіти (ЗВО) України дали можливість виділити труднощі навчання дискусії: психолінгвістичні (аргументація точки зору, перехоплення ініціативи в розмові); лінгвістичні (використання лексичних одиниць, граматичних структур, фразових дієслів, мовленнєвих кліше, недостатня практика спілкування та обмежений словниковий запас); психологічні (страх припуститися помилки, відсутність мотивації, неактуальність теми обговорення, занижена самооцінка, тривожність); методичні (невідповідність між системою знань у студентів, новою інформацією та рівнем розвитку КДУ, відсутністю життєвого досвіду або знань про предмет обговорення).

Щодо ступеня навчання, вважаємо, що процес навчання майбутніх філологів ведення англомовної дискусії доцільно розпочинати з першого року навчання, оскільки по завершенню початкового ступеня навчання (Тарнопольський, 2005, с. 17), майбутні філологи повинні досягти підрівня B2.1, тобто стати незалежними користувачами у спілкуванні, які можуть підтримувати дискусію, аргументуючи свою думку (Загальноєвропейські Рекомендації, 2003, с. 166; Тарнопольський, 2005, с. 19). До того ж, початковий ступінь навчання обумовлює врахування таких факторів: підвищену мотивацію до навчання; адаптацію процесу навчання студентів.

Для ефективно організації навчання ведення дискусії викладачу необхідно відібрати цікаві матеріали. Ми пропонуємо обрати тексти для читання й аудіювання, інформаційно-пізнавальні статті з англомовних газет і молодіжних журналів, а також відеосюжети телепередач, що спрямовані на вирішення актуальної проблеми для студентів. Матеріали для організації навчання ведення дискусії підібрані відповідно до принципів відбору матеріалу для навчання дискусії на основі ПС: ситуативно-тематичної організації матеріалу, проблемності викладу матеріалу, культурологічної спрямованості та новизни. Беручи до уваги складність процесу навчання й організації

ведення дискусії, спираючись на обґрунтовані методистами етапи навчання дискусії, її структуру, вважаємо за необхідне проводити навчання ведення дискусії з використанням ПС протягом п'яти етапів: пропедевтичного; організаційно-мотиваційного; інформативно-підготовчого; ситуативно-дискусійного; констатуюче-інтерпретаційного. Опишемо детально особливості кожного етапу дискусії та наведемо приклади завдань до них.

Пропедевтичний етап спрямований на підготовку студентів до навчання ведення дискусії. Ми вважаємо за потрібне розпочати навчання дискусії з пропедевтичного етапу, беручи до уваги труднощі навчання студентів дискусії на початковому ступені, а саме – низький або відсутній рівень необхідних КДУ: відстоювати свою позицію, слухати думку співрозмовників, не критикуючи їхні помилки; використовувати правила мовленнєвого етикету; знайти причини виникнення ПС та обговорити їх; запропонувати варіанти розв'язання ПС та обґрунтувати їх; використовувати лексичні одиниці, мовні кліше спонтанно згідно з ситуацією; сформулювати висновки; підбити підсумки тощо.

Оскільки передумовою навчання студентів дискусії виступають розвинені в них уміння в діалогічному мовленні (ДМ), то для того, щоб досягти мети цього етапу, вважаємо за необхідне починати навчання дискусії з розвитку вмінь студентів-першокурсників у ДМ на основі діалогу-обміну думками та діалогу-обговорення, які мають на меті навчити студентів розпочинати та підтримувати дискусію; надати необхідну / важливу інформацію, вагомі аргументи для обговорення певної ПС, відстоювати свою точку зору, надати слушні поради тощо.

Вважаємо, що на першому етапі навчання ведення дискусії викладачу доцільно обговорити зі студентами питання дотримання етикету дискусії. Ефективність ведення дискусії обумовлена правилами, які студенти мають дотримуватися в процесі підготовки до дискусії та під час обговорення проблеми:

- кожне висловлювання має бути підкріплено фактами;
- під час обговорення слід надати кожному учаснику можливість висловити свої думки за певної проблеми;
- необхідно бути толерантним до чужої думки – уважно слухати репліки співрозмовників та брати їх до уваги;
- уміти приймати спільні колективні рішення та знаходити компроміс.

У процесі підготовки до дискусії та під час обговорення проблеми не можна:

- допускати зневажливих висловлювань;
- відстоювати свої погляди / переконання категорично, ображаючи інших співрозмовників, які дотримуються протилежної думки.

Наведемо приклад вправи пропедевтичного етапу на матеріалі теми «Їжа. Харчування».

Приклад 1

Мета: розвивати вміння уважно слухати, розуміти та інтерпретувати інформацію.

Інструкція: a) Listen to the radio program to find the information about recent phenomenon in eating habits in France (North Star, Unit 8, p. 159) and answer the questions.

- What is changing in France? Why might this be surprising?
- What are the reasons for the changes in eating?
- What is becoming very popular among French people?
- Why has the bakery become so popular recently?

b) Discuss in pairs:

1. What does food mean to you?
2. What is your favourite food?
3. Is it something that you make at home?
4. Is it something that you buy at a restaurant?
5. Does it take a long time to make or is it fast food?

Приклад 2

Мета: розвивати вміння починати бесіду: стимулювати співрозмовника до висловлювання, підтримувати розмову, використовуючи мовленнєві кліше.

Інструкція: *Work in pairs.*

<i>St. 1. is a student from Ukraine who believes that fast food damages local culture and harms people's health</i>	<i>St. B is a member of European slow food movement who supports people from different countries to have good, clean, fair food</i>
<i>Ask your partner on his/her opinion.</i>	<i>Discuss the situation with your partner.</i>

- *Make up a dialogue.*
- *Use the chart below to choose the appropriate speech formulas.*

<i>Aim</i>	<i>Speech formulas</i>
<i>To start a dialogue</i>	<i>I would be grateful if you...; It's all right if you like that kind of thing, but...; Shouldn't you choose something that will be...; One way of dealing with this would be...</i>
<i>To give advice</i>	<i>Next time I very much hope that... I'd like to give you a piece of advice... If I were you... I would... Why don't you try to...? It might be a good idea to... But, after all, it's up to you; It's your decision but I'd recommend; Perhaps you might / do / think of / about / consider doing...</i>

Приклад 3

Мета: розвивати вміння обґрунтовувати свою точку зору щодо прочитаного.

Інструкція: *To learn more about fast food read the article. Текст статті можна знайти на <https://www.dailymail.co.uk/femail/article-2383669/Could-fast-food-make-skinny-Healthier-Big-Macs-impact-Americas-obesity-crisis-banning-processed-food-altogether-claims-health-expert.html>*

Complete the following chart below. Make use of it in the discussion.

A person	His/her opinion
David H. Freedman	
Dan Coudreaut	
Obesity scientists	
Lisa Powell	
Charles Spence	

Discuss in pairs:

1. What is the attitude of David H Freedman to fast food?
2. What are culinary innovations at McDonald's?
3. Does the professor Lisa Powell support Mr. Freedman?
4. How do people understand whether food is healthy?

Перейдемо до організаційно-мотиваційного етапу, що передбачає створення мотиваційної готовності студентів до участі в дискусії, а також її організації: вибору проблеми, яка є актуальна для студентів і буде обговорюватись у процесі ведення дискусії, визначення цілей, поділу студентів на підгрупи, вибору представника підгрупи (модератора); встановлення регламенту дискусії викладачем, прогнозування змісту дискусії. Організаційно-мотиваційний етап має на меті формування та розвиток організаційних умінь, а саме: наводити аргументи щодо вибору проблеми для обговорення, визначати цілі дискусії і прогностичних умінь (прогнозувати ПС, які зазвичай виникають у людей, причини їх виникнення, варіанти розвитку певної ситуації та її наслідки).

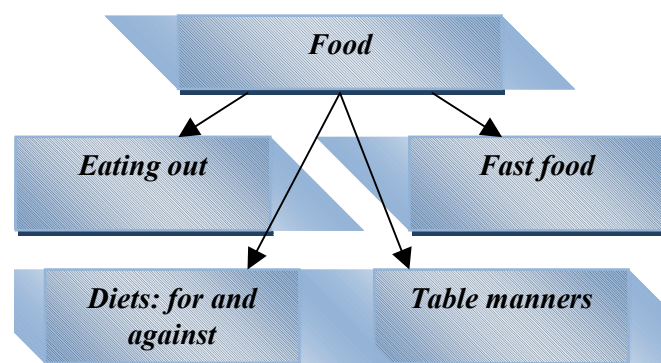
Наведемо приклад вправ для організаційно-мотиваційного етапу.

Приклад 1

Мета: розвивати вміння обґрунтовувати вибір обраної проблеми для обговорення у ході дискусії.

Інструкція: Note down the problems that can be connected with the topic "Food".

Give reasons.

1. The problem is urgent for society.
2. The problem is urgent for you.
3. The problem is interesting and exciting.
4. You are eager to share information on the problem with your group mates.
5. You would like to find and understand the reasons for the problem appearing.
6. It is important for you to prevent the problem in future.
7. You are interested in solving the problem.

Приклад 2

Мета: розвивати вміння визначати мету дискусії.

Інструкція: According to the problem "Diets: for and against", choose the aim/s of the discussion from given.

1. Defining the main problems a person who chooses/ follows a diet faces.
2. Analyzing a lifestyle of a person who follows a diet.
3. Finding advantages and disadvantages of diets.
4. Finding the ways of preventing problems.
5. Giving the reasons for appearing the problems a person who follows a diet faces.
7. Finding the solutions of the problem.
8. Finding positive and negative consequences of each solution.

Приклад 3

Мета: розвивати вміння прогнозувати ПС, які виникають у людей.

Інструкція: Work in groups of three.

What are the people in the pictures?

Guess what problems the people face taking into account the key phrases.

- I adore fast food restaurants!
- My roommate cooks healthy dishes...they are not tasty for me.

- My wife doesn't like my belly.
- Should I follow the diet which the doctor prescribed me? Life without beer, chips and fried meat is boring...

- My husband left me because I am fat. Even so, I kept trying to lose weight but I fail.
- I have no strong will.

- I'm too thin I get tired very quickly.
- How can I put on weight?

Третій етап – інформативно-підготовчий, що спрямований на первинне орієнтування в дискусії, яке відбувається шляхом ознайомлення із ПС, одержання та пошуку необхідної студентам для участі в дискусії інформації, аналізу проблемної ситуації, визначення загальної точки зору підгрупи. Аналіз ПС студентами передбачає обговорення в підгрупах причини виникнення ПС. Ми пропонуємо проводити аналіз ПС з використанням інтелектуальної карти (а mind map), під якою, слідом за А. Й. Гордєєвою, ми розуміємо схему/діаграму, що призначена для візуалізації інформації під час її обробки людиною

(Гордєєва 2012, с. 51). У нашому випадку на аркуші зазначається проблема, нижче – причини її виникнення, потім – варіанти розв’язання проблеми, що обговорюють студенти на наступному ситуативно-дискусійному етапі. До того ж, зазначаються позитивні та негативні наслідки обраних рішень. Отже, інтелектуальна карта дозволяє студентам отримати план обговорення у формі записів і успішно вирішити ПС, залишивши лише найбільш ефективні варіанти вирішення ПС.

У процесі аналізу інтелектуальної карти майбутніми філологами викладач може застосувати прийоми «евристична бесіда» або «мікрофон» залежно від рівня групи. Прийом «евристична бесіда» (жорстке керування) спрямований на аналіз ПС студентами шляхом надання відповідей на запитання, запропоновані викладачем. У свою чергу, прийом «мікрофон» (часткове керування) передбачає аналіз ПС студентами по черзі, шляхом вираження своєї точки зору щодо причин виникнення ПС, використовуючи уявний мікрофон і передаючи його один одному. Застосування прийомів, зазначених вище, дозволяють студентам генерувати, зібрати ідеї для подальшого обговорення та визначити загальну точку зору підгрупи.

На цьому етапі викладач знайомить студентів із ПС у процесі перегляду відеосюжетів телепередач: ток-шоу, інтерв’ю під час роботи в аудиторії, а також у процесі читання інформативно-пізнавальних публіцистичних текстів – статей в позааудиторний час. Інформативно-підготовчий етап передбачає пошук майбутніми філологами додаткової інформації, що є важливою для успішного ведення дискусії, адже учасникам дискусії може бракувати знань, життєвого та мовного досвіду, необхідних для вирішення ПС, а також для аргументованого висловлювання з їх приводу. Тому, на інформативно-підготовчому етапі важливою є самостійна позааудиторна підготовка, яка спрямована на поступовий перехід від підготовленого мовлення до непідготовленого.

До того ж, у процесі перегляду відеосюжетів телепередач і читання статей, у студентів розвиваються вміння в аудіюванні та читанні: розуміти зміст прочитаного/почутого, узагальнювати факти/події, співвідносити факти, оцінювати й інтерпретувати одержану інформацію тощо.

Під час перегляду сюжетів телепередач доцільно запропонувати студентам використовувати пам’ятки, наприклад:

- Переглядаючи епізод із телевізійного шоу, ви можете записати, що саме вважаєте головним.
- Не намагайтеся зрозуміти кожне почуте слово. Зосередьте увагу на інформації, що необхідна для обговорення проблеми з одногрупниками.
- Якщо ви чуєте незнайомі слова, спробуйте здогадатися їх значення за контекстом.

Наведемо приклади вправ інформативно-підготовчого етапу.

Приклад 1

Мета: розвивати вміння розуміти загальний змісту почутого.

Інструкція: а) *Judging by the title of the episode from a TV show “Kirstie Alley’s big life” (<http://www.youtube.com/watch?v=p85p7BKyF0g>), try to predict the events developed in the episode.*

б) *Taking into consideration the meanings of the following words and phrases below, try to predict the message of the episode you are going to watch.*

- have candies in every drawer*
- hideous – /'hɪdɪ əs/ adj, extremely ugly*
- keep the weight off*
- look like 30 months pregnant*
- People eat because they are lonely, bored*
- public struggle with weight*
- a twig*

Suggest the issues that might be covered in episode.

Watch a TV show episode from a TV show called “Kirstie Alley’s big life”.

Find out the main idea of it. Find out the reasons for gaining weight.

Приклад 2

Мета: перевірити рівень розуміння загального змісту повідомлення.

Інструкція: *To see how well you have understood the TV episode, read the statements and tick T/F.*

- 1. Today Kirstie Alley is having public struggle with her weight.*
- 2. She has lost a lot of weight and then gained weight.*
- 3. Kirstie has had weight problems all her life.*
- 4. The actress has been raised with candies, popcorn, chips and cola.*
- 5. Kirstie felt good when she was overweight.*
- 6. She wants to lose some kilos.*

Приклад 3

Мета: розвивати вміння змодельовати ПС, знайти причини її виникнення й наслідки.

Інструкція: *Work in groups of three. Discuss the situation.*

St. A	St. B	St. C
<i>You are a person from Ukraine who wants to slim. Discuss typical problem situations you come across in your life with your partners.</i>	<i>You are a person from the UK who wants to choose a diet. Discuss typical problem situations you come across in your life with your partners.</i>	<i>You are the psychologist who helps to define the problem situations which occur in the life of people following diets. Comment on the problems.</i>
<ol style="list-style-type: none"> <i>1. A girl who likes fast food complains about her roommate cooking healthy non tasty dishes.</i> <i>2.</i> <i>3.</i> <i>4.</i> 		

Приклад 4

Мета: розвивати вміння доповнювати та розширювати зміст висловлювання.

Інструкція: *Work in groups of three. Complete the statements giving the reasons.*

1. Children are becoming programmed for obesity...	as... that...
2. People cannot be overweight and healthy ...	on account of...
3. Obesity is a growing problem...	due to the fact... otherwise... on the grounds that... because...

Приклад 5

Мета: розвивати вміння деталізувати повідомлення, уточнити обставини, вказати на зв'язок фактів з новою або відомою інформацією щодо ПС.

Інструкція: *Work in small groups. Discuss the situation.*

Варіант А (Жорстке керування: прийом «Евристична бесіда»)

• *Answer the following questions; express your opinion using speech formulas.*

1. *Do you believe that lack of sunlight may cause fatigue, depression, irritability, trouble concentrating, poor sleep, decreased activity level, and overeating?*
2. *Have you ever had such symptoms?*
3. *Do you have friends or relatives who are vulnerable to weather changes?*
4. *Do you think that most causes of SAD are psychological?*
5. *Do you consider that sudden weather changes affect our health and mood?*
6. *Do you think that people confuse depression with SAD?*

Варіант Б (Часткове керування: прийом «Мікрофон»)

- *Take a microphone; express your opinion using speech formulas.*
- *Answer the following question: What are the reasons for SAD?*
- *Then pass the microphone to the student next to you.*

У процесі організації дискусії слід пам'ятати, що дискусія – це не суперечка, яка, на відміну від першої, характеризується прагненням кожного з опонентів здобути перемогу над супротивником, довести, що тільки його точка зору є правильною. Для того, щоб уникнути загрози переходу дискусії в суперечку, необхідно вибирати для обговорення проблему, яка не має одного правильного рішення. Так, дискусія повинна бути спрямована на переконання співрозмовника, досягнення згоди / компромісу, формулювання спільної думки тощо. У такому разі метою дискусії буде не лише вирішення проблеми, а й розвиток комунікативно-дискусійних умінь студентів: навчитися підбирати аргументи за/проти, висловлювати та відстоювати свою думку, поважати та визнавати право інших мати свій погляд на проблему тощо.

Ситуативно-дискусійний етап, метою якого є проведення дискусії, починається з постановки проблемного завдання викладачем, яке передбачає пошук студентами способів його вирішення, визначення позитивних і негативних наслідків обраних рішень у процесі подальшого заповнення інтелектуальної карти, про що йшлося вище. Далі починається власне дискусія: аргументація/висловлення точки зору представника підгрупи (модератора) на основі одержаної ролі, знаходження колективного рішення та пошук компромісу в разі необхідності. Вирішення ПЗ у підгрупах може відбуватися з жорстким (прийом «займи позицію») і частковим (прийом «дерево рішень») керуванням. Прийом для вирішення ПЗ обирає викладач залежно від рівня групи. Обмін думками у підгрупах з використанням прийому «займи позицію» здійснюється на основі варіантів рішень, ролей та позицій, що мають відстоювати студенти, наданих їм викладачем. У свою чергу, використання прийому «дерево рішень» спрямоване на самостійний пошук майбутніми філологами варіантів розв'язання ПС, самостійний вибір/розподіл ролей у підгрупі, визначення позиції, яку відстоює студент під час обговорення відповідно до обраної ролі. Обговорення у підгрупах завершується виступами представників підгруп, що виконують певні ролі (наприклад, консультанта, лікаря, знайомого, вчителя тощо), аргументуючи у підгрупі обраний спосіб вирішення ПЗ. На цьому етапі учасники підгруп можуть надавати своїм представникам вказівки у вигляді записок, або в разі потреби брати тайм-аут для консультації. Після обговорення учасники дискусії мають прийняти колективне рішення або знайти компроміс щодо вибору вирішення ПЗ, завершивши таким чином обговорення.

Протягом цього етапу у студентів будуть формуватися та розвиватися такі КДУ: розпочинати дискусію; переконувати співрозмовників шляхом аргументації/контраргументації; наводити приклади з метою аргументації/контраргументації; уміння тактовно висловлювати свою згоду/незгоду з певної ПС; вести дискусію; уточнювати інформацію, що надано співрозмовником/ами; надавати поради та реагувати на поради інших; уміння знаходити шляхи розв'язання ПС тощо.

Наведемо приклади вправ цього етапу.

Приклад 1

Мета: розвивати вміння висловити пропозиції щодо варіантів вирішення ПС, висловлюючи власну думку, беручи до уваги думку інших учасників дискусії.

Інструкція: *Work in groups of three to discuss the situation.*

Варіант А

(Жорстке керування: прийом «Займи позицію»)

- *St. A is a person from the UK who suffers SAD.*
- *St. B is a Ukrainian journalist who interviews him/her for a Ukrainian newspaper.*

St. C is a Ukrainian psychologist who analyzes the reasons for SAD and suggests the solutions of the problem.

Варіант Б

(Часткове керування: прийом «Дерево рішень»)

• Choose any of the suggested roles.

• a person from the UK who suffers SAD • a person who has coped with SAD • a Ukrainian journalist who interviews him/her for a Ukrainian newspaper	• a psychologist who analyzes the reasons for SAD • a person whose relatives suffer from SAD • a doctor who analyzes the reasons for SAD

Start a role play.

Приклад 2

Мета: розвивати вміння надавати поради та реагувати на поради інших.

Інструкція: Work in groups of three. You are experts invited to a TV show who help people losing weight and getting healthy and happy. You are going to finish the discussion of the problem "Diets: for and against". Express your attitude to the problem.

Констатуюче-інтерпретаційний етап передбачає формулювання висновків і проведення аналізу дискусії: пошук переваг та недоліків дискусії; підбиття підсумків дискусії майбутніми філологами, оцінювання діяльності учасників дискусії викладачем. Для уникнення труднощів, пов'язаних з реалізацією студентами завдань, зазначених вище, ми пропонуємо їм заповнити спеціально розроблений бланк для визначення результатів дискусії, надати опору у вигляді плану чи серію навідних запитань для формулювання висновків.

Констатуюче-інтерпретаційний етап спрямований на формування в майбутніх філологів таких КДУ: завершувати обговорення, висловлюючи власне ставлення до розглянутої проблеми/ПС; уміння підводити підсумки дискусії; зіставляти мету дискусії з її результатами; визначати позитивні та негативні сторони дискусії, що відбулася. Наведемо приклади вправ до констатуюче-інтерпретаційного етапу.

Приклад 1

Мета: розвивати вміння завершувати обговорення, висловлюючи власне ставлення до розглянутої проблеми/ПС.

Discuss the following questions to find out the results of the discussion.

- Do you consider the discussion to be effective?
- What are negative and positive aspects of the discussion?
- Have we solved the problem?

Приклад 2

Мета: розвивати вміння підбивати підсумки дискусії.

Інструкція: Try to make a conclusion taking into account all the views.

- Use the hint below as a plan.

- Make the use of the speech formulas below.

Aim	Speech formulas
To make conclusions	On the whole... In general... After all I mean ... In addition... Summing up all you've just said ... Let's come to a conclusion. On top of that... To sum up... To top it all... All in all..., In conclusion... All things considered, we feel that... To crown it all I'd like to say that... Taking into account all the facts

Hint 1.

Describe the problem you have been discussing:

- The importance of the problem for society/you (why the problem is important).

- The reasons for appearing the problem;

- People who suffer from the problem.

2. Discuss (note down) whether the problem has been solved:

- completely (you are sure that you have found the best ways of problem solving);

- partially (the ways of solution/s you have found are not argumentative and persuasive and the problem can be solved partially);

- not at all (the ways of solution/s you have found are inappropriate).

3. Discuss the collective decision in problem solving that you have made:

- Name all the decisions (common or opposite);

- Discuss the factors that helped you make a compromise.

4. Discuss positive and negative consequences of each solution:

- Why do you consider consequences to be positive/negative?

Приклад 3

Мета: розвивати вміння зіставляти мету дискусії з її результатами, визначати позитивні та негативні сторони дискусії, що відбулася.

Інструкція: Discuss the following questions to find out the results of the discussion.

- Do you consider the discussion to be effective?

- What are negative and positive aspects of the discussion?

- Have we solved the problem?

- Have any questions left?

Результати дослідження. Отже, дискусія є особливим варіантом організації обговорення проблеми, яка посилює активність усіх її учасників, а також формує навички участі в груповій роботі, спільному прийнятті рішень і є передумовою подальшого навчання студентів ведення дебатів, диспуту на старших курсах. Успішність ведення дискусії залежить від опанування студентами необхідними комунікативно-дискусійними вміннями на кожному етапі ведення дискусії. У свою чергу, ефективна організація навчання дискусії залежить від підготовки викладача, який виступає як модератор, здійснюючи управління

дискусією: підтримує студентів та підводить підсумки дискусії, заохочує пасивних студентів, нагадує правила етикету, виправляє помилки в мовленні студентів. Використання проблемних ситуацій у процесі навчання дискусії підвищує мотивацію студентів до навчання, створює невимушену, доброзичливу атмосферу, що допомагає подолати комунікативно-мовні бар'єри й розкрити потенціал студентів.

Перспективи подальших наукових розвідок ми вбачаємо у поглибленому вивченні теоретичних досліджень та практичних розробках сучасних педагогічних технологій навчання майбутніх філологів ЗВО ведення дискусії.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Андронік, Н. П. (2009). *Навчання майбутніх учителів англomовної дискусії на основі автентичних поетичних творів*. (Дис. канд. пед. наук). Київ.
- Гордєєва, А. Й. (2004). *Навчання старшокласників загальноосвітньої школи обговорення проблем англійською мовою у процесі міжкультурного спілкування* (Дис. канд. пед. наук). Київ.
- Гордєєва, А. Й. (2012). Інтелектуальні карти як засіб формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів. *Іноземні мови*, 4, 51-58.
- Дацків, О. П. (2011). *Методика формування вмій говоріння у майбутніх учителів англійської мови засобами драматизації* (Дис. канд. пед. наук). Київ.
- Дмітренко, Н. Є. (2016). Застосування проблемно-орієнтованого навчання на заняттях з іноземної мови у вищому навчальному закладі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 46, 166-170.
- Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання наук. (2003). Київ: Ленвіт.
- Зайцева І. В. (2014). *Solving Problems Through Discussion*. Київ: Ленвіт.
- Медведчук, А. В. (2019). *Формування англomовної професійно орієнтованої компетентності в діалогічному мовленні у майбутніх менеджерів з адміністративної діяльності* (Авторыф. дис. канд. пед. наук). Київ.
- Тарнопольський, О. Б. (Ред.). (2005). *Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти*. Дніпропетровськ: Вид-во ДУЕП.

Топтигіна, Н. М. (2004). *Навчання дискусії на матеріалі художніх текстів у процесі вивчення англійської як другої іноземної мови* (Дис. канд. пед. наук). Київ.

Teaching speaking. (2016). Retrieved from <http://www.cambridge.org/elt/blog/2016/02/teaching-speaking-2-styles-functions-speaking-talk-interaction/>.

REFERENCES

- Andronik, N. P. (2009). *Navchannia maibutnykh uchyteliv anhlomovnoi dyskusii na osnovi avtentychnykh poetychnykh tvoriv* (Dys. kand. ped. nauk). Kyiv.
- Hordieieva, A. Y. (2004). *Navchannia starshoklasnykiv zahalnoosvitnoi shkoly obhovorennia problem anhliskoiu movoiu u protsesi mizhkulturnoho spilkuvannia* (Dys. kand. ped. nauk). Kyiv.
- Hordieieva, A. Y. (2012). *Intelektualni karty yak zasib formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnykh filolohiv*. *Inozemni movy*, 4, 51-58.
- Datskiv, O. P. (2011). *Metodyka formuvannia vmin hovorinnia u maibutnykh uchyteliv anhliskoi movy zasobamy dramatyzatsii* (Dys. kand. ped. nauk). Kyiv.
- Dmitrenko, N. Ye. (2016). *Zastosuvannia problemno-orientovanoho navchannia na zaniattiakh z inozemnoi movy u vyshchomu navchalnomu zakladi. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*, 46, 166-170.
- Zahalnoieuropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia nauk*. (2003). Kyiv: Lenvit.
- Zaitseva, I. V. (2014). *Solving Problems Through Discussion*. Kyiv: Lenvit.
- Medvedchuk, A. V. (2019). *Formuvannia anhlomovnoi profesiino orientovanoi kompetentnosti v dialohichnomu movlenni u maibutnykh menedzheriv z administratyvnoi diialnosti*. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). Kyiv.
- Tarnopolskyi, O. B. (Red.) (2005). *Metodyka navchannia inshomovnoi movlennievoi diialnosti u vyshchomu movnomu zakladi osvity*. Dnipropetrovsk: Vyd-vo DUEP.
- Toptyhina, N. M. (2004). *Navchannia dyskusii na materialy khudozhnykh tekstiv u protsesi vyvchennia anhliskoi yak druhoi inozemnoi movy*. (Dys. kand. ped. nauk). Kyiv.
- Teaching speaking*. (2016). Retrieved from <http://www.cambridge.org/elt/blog/2016/02/teaching-speaking-2-styles-functions-speaking-talk-interaction/>.

Отримано 20.01.2021 р.

